

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาคือ จุดเริ่มต้นแห่งความเจริญและความมั่นคงของประเทศในทุก ๆ ด้าน เพราะการให้การศึกษา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการ "ผลิต" กำลังอันสำคัญ เพื่อการพัฒนาประเทศชาติ สายหยุด จำปาทอง และ บุญถิ่น อัตถากร ได้กล่าวไว้ว่า "ความเจริญทั้งหลายไม่ว่า ด้านการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจ และสังคม จะมั่นคงยืนยาวอยู่ได้ก็ต่ออาศัยการศึกษา เป็นรากฐานสำคัญ"^๑ สิปพนนท์ เกตุทัต กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า

การศึกษา เป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยเฉพาะในโลกปัจจุบัน ยิ่งไม่เคยมียุคใด ๆ ในประวัติศาสตร์ที่การศึกษามีความสำคัญถึงเพียงนี้ ในโลกซึ่งวางรากฐานอยู่บนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษาและการวิจัย เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไม่เฉพาะในแง่เศรษฐกิจ และสังคม ในแง่ความเจริญทั่วไป ในแง่ความปลอดภัยของประเทศ แต่ที่สำคัญที่สุดอยู่ในแง่การผลิตคน ผลิตพลเมืองดี ผลิตกำลังคนจะไปทำงานด้านต่าง ๆ การผลิตนักบริหาร และการผลิตนักคิด^๒

ประเทศที่ต้องการความก้าวหน้าจึงจำเป็นต้องมีกำลังคนที่มีประสิทธิภาพมีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพการงานในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยระบบการศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพทุกระดับการศึกษาในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า "การศึกษาจะมีคุณภาพดีและบังเกิดผลดีตาม

^๑สายหยุด จำปาทอง และบุญถิ่น อัตถากร, การผลิตครู (พระนคร : โรงพิมพ์บรรหาร, ๒๕๐๕), หน้า ๓๓

^๒สิปพนนท์ เกตุทัต, บทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาการศึกษา, "ในประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๓) หน้าบทนำ

แนวทางที่วางไว้ก็ตั้งอาศัย "ครู" เป็นกำลังสำคัญ"^๑ . เนื่องจากครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาทุกระดับดังมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของครูไว้ว่า "ครูเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาโดยรอบด้านให้ในตัวผู้เรียน เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ จริยธรรม เช่นเดียวกับวิญญาณจะมี"^๒

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากเพราะถ้าครูมีคุณภาพไม่ดีพอจะมีตำราหรืออุปกรณ์การสอนที่ดีเพียงใดก็ตามนักเรียนก็ศึกษาเล่าเรียนไม่ได้ดี เมื่อขาดผู้อธิบาย แนะนำ และ เน้น ความสำคัญ ให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ในทางตรงกันข้าม ถ้าตำราหรืออุปกรณ์การสอนไม่ดีหรือไม่พอ แต่มีครูคุณภาพดี ก็ยังพอหาวิธีให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียน หรือแนะนำวิธีค้นคว้าหาความรู้ได้ดีกว่านักเรียนที่อ่านตำราเอง เพราะการศึกษาไม่ได้อยู่ที่การลอกตำรา เอาไปเป็นความรู้เท่านั้น แต่อยู่ที่วิธีสอนและการอบรมสั่งสอนมากกว่า"

ด้วยเหตุนี้ การผลิตครูที่มีคุณภาพสูงจึง เป็น เรื่องที่สำคัญยิ่งและหากจะกล่าวโดยสรุปและยอมรับกันโดยทั่วไป สิ่งที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกสำหรับ "ครูที่มีคุณภาพ" คือ "สมรรถภาพในด้านการสอน" หรืออีกนัยหนึ่ง "สมรรถภาพในการถ่ายทอดความรู้" นั้นเอง โยเรส มิน (Horace Mann) กล่าวว่า "การสอนเป็นศิลปะที่ยากที่สุดในกระบวนการทั้งหมด อีกทั้ง เป็นศาสตร์ที่ลึกซึ้งที่สุดในกระบวนการทั้งหลาย" ในหลักสูตรประกาศ

^๑บุญถิ่น อัตถากร และรัตนา ต้นบุญเด็ก, การเตรียมครู (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๓) หน้า ๔.

^๒คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, การปฏิรูปการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๑๔๑.

"นันทนา นิจะนนท์, "การปรับปรุงการฝึกหัดครูประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๐), หน้า ๓.

^๓Robert W. Richey, Planning for Teaching (New York : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1958), p.52.

นียบัตรวิชาการศึกษาได้วางจุดมุ่งหมายที่ให้ความสำคัญในด้านของสมรรถภาพการสอนไว้ว่า

๑. ให้มีความรู้และความเข้าใจในวิชาการศึกษาสำหรับครูในชั้นประถมศึกษา
๒. ให้มีทักษะในการสอน
๓. ให้มีความสามารถที่จะนำหลักการ วิธีการ และกลวิธีต่าง ๆ ในการเรียนการสอนไปใช้ปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
๔. เพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี มีสมรรถภาพในการ เป็นครู และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ^๑!

จากการสัมมนา เรื่อง การฝึกหัดครูในประเทศไทย ณ โรงแรมสมิทธา จังหวัดสงขลา ได้รายงานเกี่ยวกับเกณฑ์สำหรับสมรรถภาพในการเป็นครู โดยเน้นเกี่ยวกับสมรรถภาพในด้านการสอนไว้เช่นเดียวกัน คือ

๑. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จักใช้จิตวิทยาการเรียนรู้อุบายการเรียนรู้อุบายและพัฒนาการของเด็ก วิธีสอน และวัดผลแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รู้จักวางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน
๒. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองได้เป็นอย่างดี
๓. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดี
๔. สามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชนได้ดี
๕. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ

จากการวิจัยของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เกี่ยวกับลักษณะครูที่สังคมต้องการโดยได้กำหนดลักษณะของครูไว้ ๘ ด้าน กล่าวคือ ด้านความประพฤติ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการสอน ด้านการปกครองนักเรียน ด้านมนุษยสัมพันธ์

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (พระนคร : กรมฝึกหัดครู, ๒๕๑๔), หน้า ๑.

^๒ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สัมมนาการฝึกหัดครูในประเทศไทยจังหวัดสงขลา (กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๑๕), หน้า ๓.

ด้านบุคลิกภาพ ด้านการทำงานนอกเวลา และงานอดิเรก ได้รายงานไว้ว่า สมรรถภาพของครู อันเป็นที่พึงปรารถนานั้นประกอบด้วยสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ หลายด้านที่สำคัญได้แก่

๑. สมรรถภาพในด้านการสอนซึ่งมุ่งหวังให้ครูสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. สมรรถภาพในด้านวิชาการ อันได้แก่ การมีความรู้กว้างขวางทั้งในวิชาที่ตนสอน และวิชาพิเศษอื่น ๆ ตลอดจนการตื่นตัวที่จะเสาะแสวงหาความรู้เสมอด้วย
๓. สมรรถภาพในด้านบุคลิกลักษณะ หมายถึง สมรรถภาพด้าน มนุษยสัมพันธ์ สมรรถภาพด้านการเป็นผู้นำ และ สมรรถภาพด้านศีลธรรม อันเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของครูแต่ละคน^๑

ซึ่งการวิจัยนี้มีผล ตรงกันกับการวิจัยของ มาฆพ ภาษิตวิไลธรรม เกี่ยวกับสมรรถภาพครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการในจังหวัดสกลนคร และนครพนม ซึ่งสรุปผลได้ว่า "สมรรถภาพด้านการสอนและด้านวิชาการ เป็นสมรรถภาพที่สังคมต้องการ เป็นอันดับแรกก่อนสมรรถภาพอื่น ๆ เช่น สมรรถภาพด้านการแนะแนว ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเป็นผู้นำ เป็นต้น"^๒ เช่นเดียวกันกับ มัทธนา ปิยะมาตา ได้สำรวจลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าลักษณะสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. ส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยนักเรียน
๒. เมตตากรุณา
๓. การสอนดี
๔. ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน
๕. มีเหตุผลเป็นประชาธิปไตย
๖. มีความยุติธรรม ซื่อตรง

^๑วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามมิตร, ๒๕๑๔), หน้า ๔-๕.

^๒มาฆพ ภาษิตวิไลธรรม, "สมรรถภาพของครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการในจังหวัดสกลนครและนครพนม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๐), หน้า บทคัดย่อ

๗. ให้ความสำคัญการแก่นักเรียน

๘. บุคลิกภาพดี

๙. มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน

ลักษณะทั้ง ๔ ประการเรียงลำดับความสำคัญดังนี้

อันดับ ๑ การสอนดี มีเหตุผล เป็นประชาธิปไตย

อันดับ ๒ เมตตากรุณา ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน มีความยุติธรรม ซื่อตรง
ให้ความสำคัญการแก่นักเรียน มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน

อันดับ ๓ ส่งเสริมให้กำลังใจยกย่องชมเชยนักเรียน บุคลิกภาพดี^๑

ด้วยเหตุนี้ครูจึงต้องมีทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ทักษะการถ่ายทอดความรู้" ซึ่งถือว่าเป็นทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skill) ทั้งยังต้องมีความรู้ทางวิชาการความรู้ในตัวผู้เรียน กระบวนการสอน อุปกรณ์และสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สูงสุด^๒ สุภัตรา ภักดิ์ประไพ กล่าวว่า

แม้ครูจะมีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งมากเพียงใดก็ตาม ถ้าครูไม่สามารถดึงความรู้ที่มีอยู่ในตัวเองออกมาใช้ได้ก็ย่อมเป็นความรู้ที่เกิดการสูญเปล่า เพราะไม่สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนได้^๓

ดังนั้นครูจะต้องผ่านการฝึกฝนให้มีคุณลักษณะที่สามารถทำงานอันยากยิ่งนั้นให้สำเร็จได้ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่ายังมีครูเป็นจำนวนมากที่เชื่อว่าความสามารถของตนเอง

^๑มณฑนา ปิยะมาตา, " การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา"
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๑),
หน้า ๘๑.

^๒Richey, Planning for Teaching, 52.

^๓สุภัตรา ภักดิ์ประไพ, "ลักษณะครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๓), หน้า ๓๔.

มิได้มาจากการได้รับการฝึกฝนทางการฝึกหัดครู นอกจากนี้ผู้ปกครองจำนวนมากยังไม่ยอมรับว่าครูคือผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการแต่อย่างใด^๑ ทั้ง ๆ ที่สมรรถภาพในด้านนี้ก่อให้เกิดปัญหา การวิพากษ์ วิจาร์ณ อย่างมากมาย ต่อสถาบันผลิตครู และ เสถียรภาพของอาชีพครู ในช่วงสองปีที่ผ่านมาได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ตามหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการฝึกหัดครู เช่น กวการผลิตครูที่ไม่มีคุณภาพ การผลิตครูออกมาล้นตลาด ตลอดจนการผลิตครูออกมาแล้วไม่ประกอบอาชีพครู^๒ ดร. วิจิตร ศรีสอาน ได้กล่าวว่า "สิ่งที่น่า เป็นห่วงก็คือ การผลิตครู เพราะโครงการผลิตครูยังไม่ได้ทำจริงจัง น่าจะได้มีการพิจารณา เรื่องนี้ให้รอบคอบอีกครั้ง"^๓ จากข้อคิดของปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการ เตรียมครูประถมศึกษากล่าวคือ

นักเรียนครูส่วนหนึ่งขาดทักษะการสอนซึ่งสืบเนื่องมาจากหลักสูตรฝึกหัดครู เกือบทุกระดับ เป็นหลักสูตรสำหรับ เรียนต่อ ไม่ใช่หลักสูตร เตรียมผู้ เรียนออกไปทำงาน นักเรียนก็จะใช้เวลาส่วนมากไปใช้ในการศึกษาความรู้วิชาสามัญ ไม่มีเวลาที่จะฝึกฝนให้เกิดทักษะการสอน^๔

นอกจากนี้ผลของการวิจัยประสิทธิภาพในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้รายงานเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูว่า "ครูส่วนใหญ่ยังสอนแบบยึดตัวครู เป็นศูนย์กลางและการสอนมักจะไม่ใช้ เครื่องมือประกอบ

^๑กรมการฝึกหัดครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานผลการวิจัยของการติดตามผลการฝึกหัดครู (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๑๔-๒๕๒๐), หน้า ๑.

^๒เรื่องเดียวกัน.

^๓ดร. วิจิตร ศรีสอาน, "สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการทางการศึกษาของไทย," ศูนย์ศึกษา ๔ (พฤษภาคม ๒๕๐๕), หน้า ๑๖.

^๔คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สัมมนาการฝึกหัดครูในประเทศไทยในจังหวัดสงขลา, ค.๑

การสอน"^๑ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าครูที่ผลิตออกไปนั้นยังขาดสมรรถภาพในด้านการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทักษะการสอน

การแก้ไขปรับปรุงคุณภาพครูได้ถูกหยิบยกมาวิจัยอย่างกว้างขวางนับตั้งแต่ ผลงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการกำหนดขอบ เขตหน้าที่และ เกณฑ์มาตรฐานของครู ประถมศึกษา ผลงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการผลิตครู ผลงานวิจัย การติดตามผลการฝึกหัดครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการฝึกสอน หรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อันเป็นจุดสำคัญที่จะสามารถปรับปรุงคุณภาพของครูใน อนาคตของชาติทั้งนี้เพราะ การฝึกสอนเป็นเสมือนห้องปฏิบัติการ เพื่อหาประสบการณ์ โดยตรงด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพครู รวมทั้ง เป็นวิธีทางที่นักศึกษาครูจะสามารถนำ สมรรถภาพในด้านการสอนที่ได้รับการฝึกฝนมาใช้ได้อย่างเต็มที่ด้วย

เป็รื่อง กุมุท ได้เน้นถึงความสำคัญของการฝึกสอนไว้ว่า

การฝึกสอนเป็นการนำความรู้จากสถาบันมาใช้ทดลองปฏิบัติทำให้ได้ประสบการณ์ การเป็นครูอย่างที่จะหาไม่ได้ด้วยวิธีอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ครูที่ดีนั้น มิใช่จะนึกเป็นก็ เป็นได้ แต่จะต้องฝึกงานในหน้าที่นั้นก่อนภายใต้การควบคุมและแนะนำที่รัดกุมและ ถูกต้องจึงจะประกันได้ว่าจะ เป็นครูที่ดีได้ต่อไป^๒

รอเบิร์ต ริชชี (Robert W. Richey) กล่าวว่า "การฝึกสอนเป็น ประสบการณ์ที่สำคัญยิ่งในระหว่างที่ศึกษาริชาชีพครู"^๓ คุณหญิง อิมใจ วุฒิกุล ก็ได้กล่าว

^๑สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานวิจัยประสิทธิภาพของ โรงเรียนประถมศึกษา : ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักงาน กรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๑๔), หน้า ๓.

^๒เป็รื่อง กุมุท "ครูนั้นไม่ได้เป็นโดยบังเอิญ", นิลิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการ ศึกษาประสานมิตร บางแสน ปีการศึกษา ๒๕๐๕ (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์), ๒๕๐๕, หน้า ๕๕.

^๓รอเบิร์ต ว. ริชชี และคณะ, แนะแนวนิสิตฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (พระนคร : ครูสภา, ๒๕๐๐), หน้า ๘.

ถึงองค์ประกอบที่เสริมสร้างประสิทธิภาพ ๓ ประการ คือ

- ๑. ทาความรู้
- ๒. ฝึกงานในอาชีพครู (Professional Training)
- ๓. บุคลิกภาพ^๑

อย่างไรก็ตามผลงานวิจัยหรือผลการสัมมนา เกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยทั่วไปมักกล่าวถึงหัวข้อปัญหาต่าง ๆ อย่างกว้าง ๆ เป็นต้นว่า สุดจิตต์ หนูนภักดี ได้ศึกษาปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า "นักเรียนฝึกสอนมีปัญหาในด้านวิธีสอน ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่แสดงความคิดเห็น ไม่สามารถผลิตอุปกรณ์ มีอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านวิธีการ ตัวบุคคลและวัสดุอุปกรณ์"^๒

ดร. จรูญทัศน์ พุกกะมาน ได้ศึกษาถึงปัญหาของนิสิตฝึกสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า ปัญหาความยุ่งยากใจของนิสิตฝึกสอนมีมากที่สุด ๑๑ ข้อ เรียงลำดับความบ้อยที่นิสิตกล่าวถึงคือ

- ๑. การใช้เทคนิคการสอน
- ๒. การเตรียมการสอนและการจัดกิจกรรม
- ๓. การเลือกและจัดเนื้อหาของอุปกรณ์การสอน
- ๔. พัฒนาอุปนิสัยที่ดีในการทำงานและการเรียนของนักเรียน
- ๕. การจัดการสอนทบทวน
- ๖. การดัดแปลงเนื้อหาวิชาและอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ

^๑คุณหญิงอิมใจ วุฒิกุล "องค์ประกอบที่เสริมประสิทธิภาพครู", เอกสารหมายเลข ๘ : เอกสารสัมมนาการฝึกสอน (หน่วยฝึกสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) เอกสารอักษำเนา

^๒สุดจิตต์ หนูนภักดี, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒), หน้า ๘๐.

- และความสามารถของนักเรียน
- ๗. การสอนและการนำอภิปราย
- ๘. เทคนิคการใช้คำถาม
- ๘. การให้นักเรียนพูดจาชัดเจนและใช้ภาษาไทยถูกต้อง
- ๑๐. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในเครื่องมือเครื่องใช้ไม้สอยในโรงเรียน
- ๑๑. การแบ่งเวลา^๑

จากการสัมมนาการฝึกหัดครู เรื่อง ปัญหาและความต้องการ เตรียมครูประถม ศึกษาได้กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ว่า

การฝึกงานระยะเวลาหนึ่งภาคเรียนที่กระทำอยู่ในขณะนี้นั้นยังไม่ช่วยให้นักเรียนฝึกหัดครูเกิดทักษะการสอนได้จริงจัง เพราะระบบการฝึกงานส่วนใหญ่ยังขาดการนิเทศและการช่วยเหลือที่รัดกุมและใกล้ชิดจากบุคคลที่มีประสบการณ์ในด้านการสอนจริง ๆ ทักษะในการปฏิบัติการสอนนั้น น่าจะมีการแยกแยะออกได้ว่า ได้แก่อะไร และจัดการฝึกอบรมให้นักเรียน ฝึกหัดครูเกิดทักษะ เช่นนั้นจริง ๆ ยกตัวอย่าง เช่น ทักษะในการเขียนกระดานดำ ทักษะในการเขียนอักษรบนกระดานดำ ทักษะในการจัดอุปกรณ์การสอน ทักษะในการร้องเพลง ทักษะในการพูด การจัดให้ทำงานหมู่ การเตรียมการสอน ฯลฯ ทักษะดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์ในอาชีพครูและจะนำไปใช้ในการสอนประจำวันได้แท้จริง แต่ดูเหมือนว่าเราจะไม่มีใครได้นึกถึงความจำเป็นในการฝึกให้เกิดทักษะดังกล่าวนี้^๒

^๑Bukamana, Charoontasana, (จรูญทัศน์ พุกกะมาน) The Problem of Student Teachers in the Secondary Schools of Thailand as Basic for the Improvement of the Undergraduate Teacher Education (Program, Doctor's Thesis, Indiana University, Bloomington, 1960), p. 388.

^๒สัมมนาการฝึกหัดครูในประเทศไทย จังหวัดสงขลา, ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการเตรียมครูประถมศึกษา, ค.๑.

นอกจากนี้ สุกัญญา ธารีวรรณ และคณะ กล่าวถึง เทคนิควิธีการสอน หรือ ทักษะการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพว่าควรได้รับการฝึกฝน ทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญคือ

๑. ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน
๒. ทักษะการใช้คำถาม
๓. ทักษะการสรุปบทเรียน
๔. ทักษะการใช้อุปกรณ์
๕. ทักษะการใช้กระดานดำ
๖. ทักษะการสร้างความสนใจ
๗. ทักษะการเสริมกำลังใจ
๘. ทักษะการกระตุ้นให้คิด
๙. ทักษะการอธิบายและเล่า เรื่อง
๑๐. ทักษะการยกตัวอย่าง^๑

ท้ายที่สุดจากสรุปผลการวิจัย เรื่องการติดตามผลการฝึกหัดครูของคณะกรรมการ ดำเนินงานติดตามการพัฒนาการฝึกหัดครูได้ให้ข้อเสนอแนะว่า "กรมการฝึกหัดครูควร พิจารณาปรับปรุงด้านคุณภาพการผลิต"^๒ ซึ่งการปรับปรุงสมรรถภาพในด้านการสอนของ นักศึกษาย่อมเป็นส่วนหนึ่งและส่วนสำคัญที่จะทำให้คุณภาพของครูที่ผลิตดีขึ้น แต่ขณะนี้ไม่มี งานวิจัยใดเลยที่วิเคราะห์เกี่ยวกับทักษะการสอนโดยตรงหรืองานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึง ทักษะที่เป็นปัญหาและมีความสำคัญต่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นสูง ทั้ง ๆ ที่ทักษะการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งสำหรับสมรรถภาพ

^๑ สุกัญญา ธารีวรรณ และคณะ, หลักการสอนและเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ (พระนคร : เฉลิมชัยการพิมพ์, ๒๕๒๐), หน้า ๑๒๙.

^๒ คณะกรรมการดำเนินงานติดตามผลการพัฒนาการฝึกหัดครู, "การติดตามผล การฝึกหัดครู," วารสารส่วนการศึกษาแห่งชาติ ๑๑ : ๓ (กุมภาพันธ์-มีนาคม ๒๕๒๐) :

ในด้านการสอน ซึ่งถ้ารู้ว่าทักษะการสอนใดเป็นปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่นักศึกษาประสบจริง ๆ ก็จะสามารถฝึกฝนและแก้ไขได้ถูกต้อง รวมทั้งจะสามารถเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพอีกด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการผลิตครู ที่มีสมรรถภาพในด้านการสอนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความเห็นของนักศึกษาริทยาลัยครูที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพเกี่ยวกับทักษะการสอนที่เป็นปัญหาและมีความสำคัญต่อการสอนในระดับประถมศึกษา
๒. เพื่อจัดอันดับของทักษะการสอนที่เป็นปัญหาของนักศึกษาริทยาลัยครูที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
๓. เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัญหา กับ ความสำคัญแต่ละทักษะการสอน

แนวเหตุผลทฤษฎีที่สำคัญหรือสมมติฐาน

๑. นักศึกษาริทยาลัยครูที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพจะมีปัญหา เกี่ยวกับทักษะการสอนและ เห็นว่าทุกทักษะการสอนมีความสำคัญต่อการสอนในระดับประถมศึกษา
๒. ปัญหาและความสำคัญของแต่ละทักษะการสอนสัมพันธ์กัน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา เกี่ยวกับทักษะพื้นฐานทางการศึกษาที่คาดว่าจะ เป็นปัญหาและมีความสำคัญ ๑๑ ทักษะคือ
 - ๑.๑ ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน
 - ๑.๒ ทักษะการใช้กระดานดำ
 - ๑.๓ ทักษะการกระตุ้นให้คิด
 - ๑.๔ ทักษะการเล่าเรื่อง
 - ๑.๕ ทักษะการใช้คำถาม

- ๑.๖ ทักษะการใช้สื่อการสอน
- ๑.๗ ทักษะการเสริมกำลังใจ
- ๑.๘ ทักษะการอธิบายและยกตัวอย่าง
- ๑.๘ ทักษะการเร้าความสนใจ
- ๑.๑๐ ทักษะการสรุปบทเรียน
- ๑.๑๑ ทักษะการวัดและประเมินผล

๒. ตัวอย่างประชากรที่ใช้วิจัยมุ่งศึกษา เฉพาะนักศึกษาวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูงที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ปีการศึกษา ๒๕๒๑

๓. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นและความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและความสำคัญของทักษะการสอนมิได้มุ่งศึกษาสิ่งที่เป็นสาเหตุของปัญหาและความสำคัญของทักษะการสอน

ข้อตกลงเบื้องต้น

- ๑. ผู้วิจัยถือว่า เครื่องมือวิจัย (แบบสอบถาม) นี้เชื่อมั่นได้ว่าจะสามารถสำรวจความคิดเห็นในเรื่องที่ต้องการวิจัยได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
- ๒. ผู้วิจัยถือว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๒๕๐ คน เป็นตัวแทนประชากรทั้งหมดของนักศึกษาวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในปีการศึกษา ๒๕๒๑
- ๓. ความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ตอบแบบสอบถาม ดูปัจด้วยความจริงใจทุกประการ

วิธีดำเนินการวิจัย / 13.

๑. ศึกษาและรวบรวมปัญหาทักษะการสอนประเภทต่าง ๆ จากหนังสือ เอกสารงานวิจัย และจากการสัมภาษณ์อาจารย์ที่เลี้ยง ๔ คน อาจารย์นิเทศก์ ๔ คน อาจารย์ผู้สอนวิธีสอน ๒ คน และนักศึกษาคณะระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูงที่ผ่านการฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพมาแล้ว ๕ คน

๒. สร้างแบบสอบถามฉบับชั่วคราว ๑ ฉบับ อันประกอบด้วยแบบสอบถามชนิดกำหนดคำตอบให้เลือก (Check-List) และชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ ท่าน พิจารณาแก้ไขในด้านความครอบคลุมของเนื้อหา

๓. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ จำนวน ๔๐ คน แล้วนำมาวิเคราะห์ปรับปรุงเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

๔. เลือกตัวอย่างประชากรโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) จากนักศึกษาวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงราชบุรี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง (ปกศ.สูง) ภาคปกติ ๑๓๐ คน ภาคต่อเนื่อง ๑๒๐ คน รวม ๒๕๐ คน ที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๒๑

๕. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percent) มีชคณิตเลขคณิต (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของแต่ละทักษะการสอนแล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

๖. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

คำจำกัดความ

๑. ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ ความคิดหรือการลงความเห็นในสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ ในที่นี้หมายถึงความคิดเห็นที่ได้แสดงออกในการตอบแบบสอบถาม^๑

^๑ Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Book Company, 1973), p.399.

๒. ทักษะการสอน หมายถึง กลวิธีการสอนต่าง ๆ ที่ครูใช้ในการสอนของ
คนเพื่อเป็นสื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ เช่น ทักษะการใช้คำถาม ทักษะการเขียนกระดาน
ดำ ทักษะการเร้าความสนใจ เป็นต้น

๓. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ใน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ตามหลักสูตรของกรมการฝึกหัดครู พ.ศ.
๒๕๑๔ และเป็นนักศึกษาที่เรียนอยู่ปีสุดท้ายซึ่งกลับจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้ว

๔. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือ การที่นักศึกษาริทยาลัยครูออกไปทำการฝึก
สอนในโรงเรียนภายใต้การนิเทศก์อย่างใกล้ชิดของอาจารย์นิเทศก์โดยมุ่งจะให้
นักศึกษาได้ประสบการณ์สอนโดยตรง

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑. เป็นแนวทางสำหรับสถาบันผลิตครูในการปรับปรุง โครงสร้างการสอนทักษะ
วิธีสอนวิชาต่าง ๆ และการจัดประสบการณ์วิชาชีพสำหรับนักศึกษา

๒. เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาและวิธีนิเทศการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัย

ครู

๓. เป็นข้อคิดสำหรับนักศึกษาในการ เตรียมตัว เพื่อ เป็นครูที่ดีในอนาคต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย